

Ročno znamenje (križ) na pravnih listinah.

(Odgovor.)

Na moj sestavek v št. 9. in 10. »Slov. Pravnika« l. 1898., ki je dosegel svoj namen, da so naši pravniki začeli razpravljati veljavnost nepoverjenih rokoznakov (križev) na pravnih listinah, priobčil je gospod sodni tajnik I. Kavčnik v št. 11. in 12. kritiko, ki moje mnenje popolnoma pobija, češ, da določbo §-a 294. civ. pr. r. čisto napačno razumevam in da ne razlikujem pojmov dokazne moči in veljavnosti kake listine. Naj mi bo dovoljeno odgovoriti!

Kaj je pravna listina? Vsekakor je dokazilo pravnega v njej popisane opravila. Torej dokazilo, *documentum instrumentum*, nič več in nič manj. Dokazilo pa izpolnjuje samo tedaj svojo svrho ali nalogo, kedar ima v sebi vsa svojstva, katero posamezni slučaj zahteva za „svedočilo, da je res, kar govorijo besede dokaznega pisma, to je listine, o pravnem opravilu, čigar dejstvo je dognati.

Da pristopim besedam g. Kavčnika, veljavna je pravna listina samo tedaj, ako je sestavljena po vseh, za njo predpisanih zakonitih oblikah, ker ravno tedaj, in drugače ne, ima dokazno moč, to se pravi, veljavna je kakor dokazilo. Dokazna moč in veljavnost pravnih listin se torej ne dasta ločiti, kakor hoče g. K. Listina ima dokazno moč in ravno zato je veljavna, in veljavna je samo tedaj, kedar ima dokazno moč.

Menda je g. K. mislil na veljavnost pravnega opravila, katero naj dokaže listina. Glede tega je moči govoriti o veljavnosti ali neveljavnosti. Na pr. A daje B-u zadolžnico o posojilu po 300 gld. in mu odstopi za plačilo tega dolga 300 gld. od dedščine, katero pričakuje A po smrti še živečega C. Tu ima lahko dolžno in odstopno pismo vse zakonite potrebščine za svojo dokazno moč, za veljavnost listine, vendar je odstop pričakovane dedščine, ta pravni čin neveljaven (§ 879-4 obč. drž. zak.), dočim listina o njem ostane dokazujoča in zato veljavna, ker ravno nima družega namena,

nego izpričevati, da se je zgodilo, kar pravijo njene besede. Sklicevanje na § 26. zemlj. zak., ki rabi v nemškem tekstu besedo »Giltigkeit«, ne more prepričati, da bi beseda »Giltigkeit« imela drug pomen nego »Beweiskraft«. Celó v zakonu z dne 25. julija 1871, št. 76 drž. zak. ne pomeni beseda veljavnost družega, nego »dokazno moč«. Brez notarskega pisma obljubljené in plačane dote ne moreš radi tega samega nazaj tirjati (razsodba najvišjega sodišča z dne 2. junija 1898, št. 7132). Da ponovim, kar sem zgoraj razvil, veljavne so samo tiste listine, ki imajo dokazno moč. Listine brez dokazne moči niso listine, ampak s črnilom popisan papir.

Tudi citiranje §-a 1001. obč. drž. zak. o potrebščinah vsebine dolžnega pisma ne more biti dokaz, da je veljavnost listine kaj družega, kakor nje dokazna moč. Kajti zahteve tega §-a, da morata v zadolžnici navedena biti pogodnika, predmet pogodbe in dogovori glede njene izpolnitve, ter bistvo vrednosti, katero daje jeden pogodnik drugemu, so same po sebi umevne potrebščine vsake pogodbe, tako da, brez njih pogodba, to je pravni čin, ni dovršena, ni veljavna, in uprave potrebščine za veljavnost posojilne pogodbe zahteva § 1001. obč. drž. zak., da jih je izraziti v zadolžnici. Ta § torej zahteva — do svojega zadnjega stavka — dokaz o veljavnosti posojilne pogodbe, notranjo (materijalno) veljavnost zadolžnice. Zadnji stavek tega §-a pa vелеva, da mora vnanja (formalna) dokazna moč zadolžnic vravnana biti po predpisih sodnega reda (t. j. od začetka l. 1898. po §-u 294. civ. pr. r.), da torej morajo zasebne listine, zvršene rokoznakom, biti legalizirane. Legaliziranje takih listin je torej zaukazano s §-om 1001. obč. drž. zak. za njih veljavnost in uprave zato ne zadoščajo takšne nepoverjene, zasebne listine niti za predznambo po §-u 26. zemlj. zakona.

Po navedenem je torej vzdržati moje mnenje, da je treba legalizirati vse zasebne nepodpisane listine od dne veljave civilnopravnega reda. Opozarjam tudi na naredbo finančnega ministerstva z dne 20. avgusta 1898, št. 63337 iz l. 1897., ki ukazuje, da morajo biti vsled določbe §-a 294. civ. pr. r. blagajnične pobotnice in položnice za c. kr. blagajne sodno ali notarsko poverjene, ako jih izdajatelji sami ne pod-

pišejo. Ta naredba je bila sicer z ono od 29. oktobra 1898, št. 54.063 skrčena na pobotnice in položnice za zneske nad 50 gld., vendar pa kaže, da osrednja in najvišja oblastva razumevajo § 294. civ. pr. r. tako, da ni veljaven samo za dokazila v pravadah.

Kdor spisuje listine, to je pisana dokazila pravnih opravil in kdor jih za dokaz svojih pravic vsprejemlje, mora, poznaajoč namen pravnih listin kakor dokazil za pravna opravila, čisto naravno zahtevati, da so listine napravljene tako, da dokazujejo pravna, v njih popisana opravila natančno ter izrazito in da potem sodnik, ako se pred njim prereka resničnost in veljavnost pravnega, v listini popisane opravila, ne more ničesar drugega spoznati za pravo nego to, kar govori dotična pravna listina in kar se iz njene vsebine da izvajati po pravilni logični interpretaciji. Za veljavnost pravnih listin, to je njih dokazno moč, je torej potrebna: 1. veljavnost pravnega čina, popisane v listini, 2. predpisana oblika listine. Glede te oblike govori § 294. civ. pr. r. o zasebnih listinah, ki niso od izdateljev podpisane, ampak so završene s križem ali drugim ročnim znamenjem izdateljevim, da stvarjajo popoln dokaz za soglasje listinske vsebine z voljo izdateljevo samo tedaj, kedar so ročna znamenja sodno ali pa tudi notarsko poverjena.

Vsak vesten spisovatelj pravnih listin mora skrbeti za to, da dotična listina velja za dokazila v vsakem slučaju, posebno torej tudi v pravadah ali sporih. Notarjem je to izrecno zaukazano v §§ 52. in 53. not. r. Notar, ki je po naši pravosodni uredbi med vsemi pravniškimi opravitelji v prvi vrsti poklican spisovati pravne listine, zanemarjal bi zapriseženo dolžnost svojega poklica, ako ne bi preskrboval pravnim listinam one vsebine in one vnanje oblike, katera jim daje in vzdržuje dokazno moč, to je veljavnost listine kakor listine tudi tedaj, kedar se proti listini porabijo vsa nasprotstva, ki so sploh mogoča, vzlasti v pravdi. Zaradi tega mora notar tako, kakor vsak vesten spisovatelj, sestavljajoč pravno listino, misliti na takšno listino, ki bode v pravdi stvarjala popoln dokaz.

Ako pravne listine ne ustrezajo temu svojemu glavnemu in najiminenitnejšemu namenu, tedaj ravno niso veljavne pravne

listine. In nikakor ne gre razlikovati namena listin, kakor hoče g. K. v zadnjem odstavku svojega spisa, ali naj bodo dokaz v pravdi, ali pa imajo drug namen. Dokazilo pravnih opravil mora biti vedno in v vsakem slučaju tako, da tvori dokaz v pravdi. Ako ni pripravno za tak dokaz, ali, konkretno rečeno, ako listina nima vseh potrebščin v obliki, ki se zahtevajo za dokaz po njej v pravdi, tedaj je listina brez vrednosti, ne velja nič, nima veljavnosti.

Kakor g. sodni tajnik Kavčnik, oglasilo se je tudi uredništvo časnika »Zeitschrift für's Notariat itd.« skoro istega dne s »konsultacijo«, da je drugo, delati listine za dokaze v pravdi, nego li v druge namene. Specijalno gre tu za pismeno oporoko z nepoverjenim ročnim znamenjem, katero vsprejme sodnik izven spora. Dobro! V pravdi pa se razsodi — to je vender mogoče! — da se taka oporoka spozna za neveljavno, ker ročnemu znamenju manjka poverila. Takšna razsodba bila bi ob poverjenem ročnem znamenji nemogoča, a uprav zato je to poverilo potrebno.

Tako vzdržujem trditve svojega prvega spisa, ker ne morem pripoznati dosedanjih protivnih razlogov.

Dve izkušnji iz svojega poslovanja sem navedel v svojem spisu v dokaz, da je treba sestavitelju pravnih spisov vedno skrbeti za neovržnost svojih spisov in že za naprej preprečiti sleharno vspešno prerokanje. Spoznali so na dveh sodnih stopinjah, da so tudi pismene prošnje do sodišč listine, in tist sodnik, ki mi je prošnjo zavrnil, storil je to, češ da je § 434. obč. drž. zak. z zakonom od 4. junija 1882, št. 67 drž. zak. (o olajšavah legalizacije) zopet stopil v življenje z vso močjo, ki jo je imel pred zemljejknjižnim zakonom od 25. julija 1871.

Notar Baš.

